

Nationaal Congres Klimaatadaptatie

13 juni 2019 in Delft · verslag

Het klimaat verandert,
wij veranderen mee

Inhoud

- 3 Nationaal Congres Klimaatadaptatie druk bezocht
- 4 Droogte en hitte
- 4 Klimaatadaptatiekaravaan
- 5 Neerslagtekort
- 5 Vroeg waarschuwen
- 6 Internationale rampen
- 6 Samen kom je verder
- 7 Koeltevraag
- 8 Ken je doelgroep
- 9 Colofon

**Het klimaat verandert,
wij veranderen mee**

Nationaal Congres Klimaatadaptatie op 13 juni 2019 in Delft - verslag

Nationaal Congres Klimaatadaptatie druk bezocht

Het Nationaal Congres Klimaatadaptatie trok ruim 400 mensen naar Delft. Ze hoorden het laatste nieuws over klimaatverandering en de manier waarop Nederland zich hierop kan aanpassen. Opvallende spreker was gedragswetenschapper Reint Jan Renes, die zei dat hardnekkige gewoontes moeilijk te veranderen zijn. Om mensen zover te krijgen dat ze zich aanpassen aan extreem weer, is meer nodig dan informeren. “We willen wel, maar nog niet vandaag. Regels veranderen, dat werkt echt.”

Het congres in Delft was de opvolger van het Congres Hittestress, dat vorig jaar in Den Bosch plaatsvond. Beide evenementen komen voort uit de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) en zijn bedoeld voor professionals die werken aan klimaatadaptatie. De belangstelling was groot; net als vorig jaar ontstond al snel een wachtlijst. Dagvoorzitter Helga van Leur benoemde bij aanvang het belang van de congressen: “Hier worden zaadjes geplant. Sommige komen uit, zoals het Zonkrachtactieplan van het RIVM en maatschappelijke partners. Dit initiatief komt voort uit het Congres Hittestress.”

Dagvoorzitter Helga van Leur

Droogte en hitte

De deelnemers aan het congres hadden bij hun inschrijving aangegeven wat voor hen de belangrijkste klimaatadaptatiethema's zijn. Droogte en hitte scoorden hoog, evenals de risicodialoog die iedere overheid voert in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Om verder te komen met hun werk, hebben de deelnemers vooral behoefte aan voorbeelden, inspiratie, kennis, ervaringen en inzicht. Ook netwerken en samenwerken scoorden hoog. De uitkomsten maakten duidelijk waarom het congres in korte tijd was volgeboekt, want juist deze onderwerpen kwamen royaal aan bod tijdens de werksessies.

Klimaatadaptatiekaravaan

Minister Cora van Nieuwenhuizen van Infrastructuur en Waterstaat zei in haar speech dat klimaatverandering mensen in beweging brengt. “Alle sectoren zijn aan de slag, van landbouw en natuur tot infrastructuur en gebouwde omgeving. En dat is goed om te zien. Er zijn risicodialogen, adaptatiedialogen, werkconferenties en grote bijeenkomsten in het hele land. Als een klimaatadaptatiekaravaan die door het land trekt. Dat is een ontzettend goede zaak.”

Volgens minister Van Nieuwenhuizen is de tijd aangebroken om de stap te maken van pilots naar grootschalige uitvoering. “We moeten een nieuwe fase in: opschalen en versnellen. Klimaatbestendig bouwen en inrichten moet het nieuwe normaal worden.” De minister zei dat ze trots is op de oprichting van de Global Commission on Adaptation, met grote namen als Bill Gates en Ban Ki-Moon die zich ervoor willen inzetten. “We zetten een stap in de wereldwijde bewustwording.” Met een verwijzing naar de huidige locatie van het congres – Lijm & Cultuur in Delft – riep de minister de aanwezigen op om een cultuur van samenwerken te smeden. “Lijm is precies wat we nodig hebben. Eén seconde is soms al genoeg voor een goed resultaat.”

“Ik ben vandaag ook vooral op zoek naar nieuwe ideeën en contact. Netwerken vind ik heel belangrijk”

Gijs Kloek (Achmea)

Impact mondiale klimaatverandering op NL

27

Gerard van der Steenhoven, hoofd directeur van het KNMI, tijdens zijn plenaire presentatie.

“De werksessie over gedragsverandering was heel interessant.

*Want we kunnen wel heel erg in de techniek gaan zitten,
maar uiteindelijk gaat het om de mensen.*

Hoe neem je die nou mee in het klimaatadaptatie-verhaal?”

Nora Prins

(Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)

Neerslagtekort

In het Klimaatakkoord van Parijs, dat in 2015 tot stand kwam, is afgesproken dat de wereldwijde opwarming van de aarde ruim onder de twee graden moet blijven ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Volgens Gerard van der Steenhoven, hoofd directeur van het KNMI, voltrekt de klimaatverandering zich in Nederland sneller dan in de rest van de wereld. “Het is bij ons al twee graden warmer. De zomer van 2018 was de warmste die we ooit hebben gemeten.” Het neerslagtekort dat vorig jaar is ontstaan, is in een aantal regio’s nog steeds niet opgeheven. Of het in de toekomst vaker droog zal zijn, of dat juist de neerslag zal toenemen, is volgens Van der Steenhoven nog moeilijk te voorspellen. “In Zuid-Europa wordt het droger, in Noord-Europa juist natter. Nederland ligt in het overgangsgebied; we werken aan nieuwe weermodellen om betere voorspellingen te kunnen doen. Wel is duidelijk dat extreme buien – van 50 mm per uur of meer – steeds vaker voorkomen.”

Vroeg waarschuwen

Volgens Van der Steenhoven is het belangrijk om vroeg en nauwkeurig te voorspellen waar extreem weer zich zal voordoen. “Early warning, early action, daar draait het om. De kwaliteit van de weersverwachtingen neemt steeds meer toe, zei hij. “Vooral dankzij satellieten; Nederland en Europa dragen hier substantieel aan bij.” Onderzoek en technische ontwikkelingen moeten het op termijn mogelijk maken om op postcodeniveau te waarschuwen voor extreem weer, door middel van *pushberichten* in een app voor de mobiele telefoon. Een belangrijk hulpmiddel, meent de hoofd directeur. “Hoe nauwkeuriger wij kunnen waarschuwen, hoe beter mensen zich kunnen voorbereiden op extreem weer.”

Deelnemers aan de slag in verschillende werksessies.

*“De koeltevraag is nieuw binnen het thema klimaatadaptatie;
daarom ben ik vandaag vooral op zoek naar contacten,
een netwerk en ervaringen”*

Froukje de Vries
(architect en verbonden aan de Hogeschool van Amsterdam)

Internationale rampen

Bij het ontwikkelen van nieuwe producten en weersmodellen wordt nauw samengewerkt met andere landen, zei Van der Steenhoven. “Dat moet ook, want weersystemen zijn groter dan Nederland.” De hoofddirecteur was net terug van een internationaal congres van de WMO (World Meteorological Organization, onderdeel van de Verenigde Naties) in Genève. Daar werd benadrukt hoe belangrijk het is om te werken aan klimaatadaptatie – en aan het terugdringen van klimaatverandering. “Internationale rampen in de afgelopen 20 jaar zijn voor 90 procent weer-gerelateerd”, aldus Van der Steenhoven. “Het grootste deel ontstaat door wateroverlast en droogte. Ook tijdens dit congres in Genève is benadrukt hoe belangrijk het is om vroeg te kunnen waarschuwen voor extreem weer en om internationaal samen te werken.”

Samen kom je verder

Na een korte film over de totstandkoming van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) in de regio Rijk van Nijmegen en Land van Maas & Waal, verschenen drie betrokken bestuurders op het podium. Wethouder Piet de Klein van de gemeente Beuningen legde uit waar hij trots op was tijdens de totstandkoming van de RAS: “We hebben met tientallen partijen samengewerkt, uit allerlei sectoren. Ook inwoners en ondernemers waren er nauw bij betrokken. Je kunt niet zonder elkaar; alleen ga je sneller, maar samen kom je verder.” Klimaatadaptatie is, volgens De Klein, “accepteren dat de fysieke leefomgeving gaat veranderen.” Zijn tip voor mensen die aan de slag willen met een regionale adaptatiestrategie: “Vertel verhalen, op die manier deel je kennis en kunde.”

Mathieu Gremmen, loco dijkgraaf van Waterschap Rivierenland, voegde eraan toe: “Spreek vertrouwen uit naar elkaar, laat zien dat je begrip hebt voor elkaars rollen en standpunten. Ieder gebied is weer anders. Ga met bestuurders de bus in om de goede voorbeelden in de regio te bekijken.”

Peter Kerris, sinds een week lid van Gedeputeerde Staten in Gelderland, zei dat de provincie een actieve rol wil spelen bij klimaatadaptatie. “Niet alleen akkoorden ondertekenen, maar doen. De verleiding is groot om in technische termen te blijven hangen, maar het gaat om een thema dat ons leven – en dat van onze kinderen – beïnvloedt. Daarom zeg ik tegen iedereen die hier is: ga aan de slag, zoek samenwerking, leer door te doen.”

Koeltevraag

Volgens Stephan Brandligt, wethouder in Delft en voorzitter van Klimaatverbond Nederland, werken overheden en koepelorganisaties steeds intensiever samen. “Dat heeft alles te maken met de energietransitie.” Brandligt vindt dat een goede ontwikkeling, maar constateert tegelijkertijd dat er onderwerpen zijn waar de samenwerkende partijen nog te weinig over praten. “Hoe gaan we om met de behoefte om te koelen tijdens warme dagen? We willen liever geen airco’s, maar wat dan wel? Daar moeten we met z’n allen over nadenken. Een groen dak wordt maximaal 35 graden in de brandende zon; een zwart dak kan wel 80 graden worden. Hier en daar denkt een gemeente na over de koeltevraag, maar er moet nog een enorme slag geslagen worden.”

Ken je doelgroep

Omdat klimaatadaptatie voor een groot deel te maken heeft met gedragsverandering, was gedragswetenschapper Reint Jan Renes de slotspreker van het ochtendprogramma. Hij hield de aanwezige professionals meerdere spiegels voor. Gedrag veranderen is niet eenvoudig, zei hij. “Realiseer je dat het tijd en aandacht vraagt. Daarbij is het belangrijk om je doelgroep te kennen en zelf duidelijke keuzes te maken: wat moet er veranderen?” Om mensen zover te krijgen dat ze hun gewoontes opzij zetten, moet het ook een beetje schuren, betoogde Renes. Vraag niet vriendelijk of mensen plantjes in hun tuin willen zetten, maar confronteer ze met de gevolgen van hun gedrag. Ga tijdens een extreme regenbui de huizen langs met een ‘tegelteam’ en wijs ze op de enorme plassen in hun tuin. Creëer ‘tegelschaamte’. Vervolgens moet het dan wel makkelijk zijn voor inwoners om hun tuin te vergroenen. “Wat je wilt bereiken, moet makkelijk en vanzelfsprekend zijn.”

Wat echt werkt, zo blijkt uit onderzoek, is het nemen van maatregelen en het veranderen van regels. Renes noemt als voorbeeld de nieuwe Donorwet, waardoor mensen zich tegenwoordig actief moeten afmelden als donor. “Het blijkt dat veel mensen gewoon geregistreerd blijven.”

Reint Jan Renes, lector aan de Hogeschool van Amsterdam, tijdens zijn plenaire presentatie.

*“Regels blijken dus wel degelijk te werken bij het veranderen van gedrag;
dat vond ik opvallend om te horen”*

Marit Brandhorst
(planoloog bij de gemeente Haarlemmermeer)

Colofon

Het Nationaal Congres Klimaatadaptatie is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, team Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS).

Juni 2019

Productie

Helder en Duidelijk: Sjoske Cornelissen (tekst),
Ria de Wit (tekst en eindredactie),
Sybren Vlasblom (vormgeving en illustraties)

Fotografie

Martijn Beekman

Meer informatie

- ☀ Een filmimpressie van de dag
- ☀ Verslagen van de werksessies
- ☀ Een foto-impressie van de dag

